

на одному і тому ж навчальному предметі, що, за переконанням Р. Штейнера, сприяє кращому його засвоєнню [3, с. 42].

Відхід від обмеженої формальності традиційних підручників (індивідуальні «епохальні» зошити-підручники, створені самими дітьми, виховують у них відповідальність і уміння розраховувати на власні сили).

Колегіальне керівництво школою (всі рішення з педагогічних і господарських питань життя школи приймаються колегіально; посада директора відсутня).

Дидактичний принцип вальдорфської педагогіки: від виконання до досягнення, від дії до розуміння («Я чую і я забуваю; я бачу – і я пам'ятаю; я дію – і я розумію»).

Очевидно, що не всі положення педагогічної творчості Р. Штейнера можуть бути використані в навчально-виховній діяльності сучасного українського шкільництва. Проте на їх актуальність у наші дні вказує той факт, що зараз в Україні за системою вальдорфської педагогіки працюють сім шкіл, чимало дитячих садків. Можна стверджувати: теоретичні міркування і практична праця Р. Штейнера знайшли своїх послідовників і в нашій країні.

1. Р. Штейнер. Духовно-душевные основы педагогики / Пер. с нем. – М.: Парсифаль, 1997. – 144 с.

2. Карсен Ф. Школа Рудольфа Штейнера // Воспитание к свободе: Альманах вальдорфской педагогики. – 1994. – № 2. – С. 66-72.

3. Карл Штокмайер. Цели и проблемы вальдорфской школы // Воспитание к свободе: Альманах вальдорфской педагогики. – 1994. – № 2. – С. 38-44.

ВНЕСОК БУЧАЦЬКИХ ВАСИЛІЯН У РОЗВИТОК ШКІЛЬНИЦТВА В ГАЛИЧИНІ

Віталій Купецук,

II курс, педагогічний факультет.

Науковий керівник – *Нагачевська З.І.*,
кандидат педагогічних наук, доцент.

Розвиток освіти і педагогічної думки в Галичині нерозривно пов'язаний з діяльністю церкви та релігійних чернечих об'єднань. Славну сторінку в історію шкільництва нашого краю вписали бучацькі василіяни. Під їх керівництвом працювали елементарні та середні загальноосвітні школи, духовні семінарії, освітні установи вищого типу. При цьому консолідуючим центром усієї освітньо-духовної роботи став василіянський монастир св. Хреста Господнього, відкритий у м. Бучачі на Тернопільщині в 1712 році.

Початки василіянського шкільництва на Бучаччині тісно пов'язані із прагненням власника цих земель Стефана Потоцького підняти у своїх

маєтках греко-католицьку духовність і освіченість народу. У 1712 р. він запросив до Бучача отців-василіян із Литовської провінції, які того ж року відкрили Богословську школу-семінарію, де молодь вчилася на душпастирів. Навчання на початках проводилось руською (народною українською) мовою. Рівень школи був настільки високим, що в ній підвищували свої знання навіть бучацькі декани і парохи навколишніх церков. Бучацька школа-семінарія проіснувала 42 роки, заклавши добрий фундамент для підготовки духовенства. На думку Миколи Потоцького (сина Стефана Потоцького), вона славно виконала мету, поставлену перед василіянами Бучача його батьком [1].

Проте заснована семінарія не могла задовільнити загальноосвітніх потреб віруючих. Для реалізації цього завдання М. Потоцький вирішив реорганізувати Бучацьку школу-семінарію в гімназію, куди мали прийматися діти різних станів і різних віросповідань. Отримавши необхідний привілей від короля Августа III, а також надавши бучацьким василіянам свою фундаційну грамоту, він у 1754 р. запровадив у монастирі св. Хреста гімназію і конвікт. Вивчення документів і матеріалів, пов'язаних з діяльністю цих інституцій, показує, що в першому навчальному році в гімназії навчалось 189 учнів, з них 117 українців. Вже тоді тут були діти не тільки із земель Потоцьких, але й з інших теренів, навіть із Наддніпрянської України. В гімназії, окрім глибокого і всебічного вивчення граматики, викладалися релігія, історія, географія, класична література. Учні навчали писати елегії, трагедії, комедії. Для вправління в красномовстві і гімнастиці діяла спеціальна зала. Навчання тривало 8 років, а вік вихованців становив від 8 до 26 років [2].

У 1773 р. Микола Потоцький дозволив відкрити при Бучацькому монастирі св. Хреста вищі 2–3-річні курси філософії. У 1775 р. в гімназії навчалось 506 осіб, а на філософських курсах – 17. Із загальної їх кількості 321 були українцями. Розпад Польської держави і приєднання Галичини до Австрійської імперії змусили бучацьких василіян повернутися у 1784 р. в Литовську провінцію, і монастир залишився без вчителів. Австрійський уряд того ж року закрити гімназію, а замість неї відкрив головну нормальну школу з метою вивчення німецької мови. І тільки в 1804 р. влада відновила шестикласну гімназію з п'ятьма відділами: інфіма, граматика, синтаксис, поетика і риторика.

У 1870 р. шестикласна гімназія реформувалася у нижчу публічну гімназію, яка згодом була перетворена в народну школу і гімназійний конвікт.

У 1911 р. з ініціативи о. Платоніда Філяса гімназійний конвікт, який проіснував 157 років і підготував 2512 учнів, було реформовано в Місійний інститут ім. Св. Йосафата, який діяв впродовж 1911–1914 рр.; 1918–1940 рр.; 1943–1944 рр. Його головним завданням стала підготовка василіянських місіонерів. За 25 років існування інститут закінчили більше тисячі учнів.

Тільки в 1995 р. на базі Бучацького монастиря відновлено діяльність історико-філософського ліцею ім. Св. Йосафата на 114 учнів.

1. Бучач і Бучаччина: історико-мемуарний збірник: Наукове товариство ім. Шевченка. – Нью-Йорк-Лондон-Париж-Сідней-Торонто.–1972.–Т.27.–943с.

2. Стоцький Я. Монастир Отців Василіян Чесного Хреста Господнього в Бучачі (1712–1996рр.). – Львів: Видавництво ЧСВВ “Місіонер”.– 1997. – 168 с.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТЬ

Галина Нижник,

II курс, педагогічний факультет.

*Науковий керівник – Нагачевська З.І.,
кандидат педагогічних наук, доцент.*

Українські письменники ніколи не залишались осторонь проблем суспільного життя народу, зокрема освітнього.

Розбиті немилосердним життям надії бідняків – лейтмотив творчості А. Тесленка. Найяскравіше простежує він це в оповіданні “Школяр”. Життя не милує і ясних та палких дитячих мрій. Злидні руйнують мрію селянського хлопчика Миколки, а він так хотів стати вчителем. Та після смерті батька скінчилася наука, довелося іти в найми.

Проблемам сирітської долі галицьких дітей присвятив свої твори В. Стефаник. Переживання заробітчанина Івана, якому жінка в жнива народила четверту дитину, зображено в оповіданні “Кленові листки”. Іван чекає лиш того моменту, коли діти підростуть, аби віддати їх у найми. Ось як він про це говорить: “Я на діти дивлюси, але я гадаю, аби воно було чемне, аби уміло доладу зробити. Я лиш заглядаю, чи воно вже добре по землі ходить, аби його упхати на службу, оцего я чекаю. Я не чекаю, аби воно убралося в силу, аби коло мене нажилося ...”¹. Іван любить своїх дітей, жаліє їх, але така вже їхня доля – робота і злидні.

Аналогічні картини змальовані і в інших творах цього письменника: “Лан”, “Новина”, “Катруся”, “Діточа пригода”.

Любов’ю до дитини, повагою до жінки-матері пройнята поезія Лесі Українки, яка протестувала проти виховання дітей поза суспільним життям: хай, мовляв, живуть своїми інтересами, хай не знають про народне горе. Вона закликає змалку готувати їх до життя суворого, яке вимагатиме твердості, чесного розуміння свого обов’язку.

Великий внесок у розвиток української національної педагогічної думки зробив І. Франко. Особливе місце у його спадщині посідають казки.